

Günəşlər

Daun sindromlu uşaqlar Mehriban xanım Əliyevanın diqqət və qayğısı ilə əhatə olunublar

Onlara "Günəşin övladları" da deyirlər...

Bu şirin və ünsiyətli uşaqlar bizi çöhrələrində təbəssüm, göz-
lərində ümid işığı ilə qarşıyırlar. Dağınıq baxışlarına rəğmən göz-
lərindəki işığı görməmək mümkün deyil. Hər kəsə mehriban ünsiyət
qurmaq onlara xas olan xüsusiyyətdir. Xoş duyğularını göstərməyi bacarır
və hər kəsdən göstərdikləri sevginin qarşılığını gözləyirlər.

Bu dostlarımızın arzu və istəkləri isə özləri kimi balaca olmasa
da, hər birinə xas olan xüsusi mimika və jestləri ilə şişirindirlər.
Onlar əsgər gedib torpaqlarımızın keşiyində durmaq, həkim olub in-
sanlara carə olmaq, rəssam kimi görə bilmədiklərimizi çəkib bizə
göstərmək istəyirlər. O balaca ürəkləri ilə necə böyük hədəflər
müəyyən ediblər...

Bu, Daun Sindromlu Şəxslərin Reabilitasiya Mərkəzinin onlar
üçün yaratdığı sağlam, yaradıcı və maraqlı mühitə nəticəsidir...

Mərkəzdə 500-dən çox uşaq
qeydiyyatdadır

Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə yaradılan bu mərkəz 2013-cü il oktyabrın 7-də fondun prezidenti Mehriban Əliyevanın iştirakı ilə açılıb. Həmin gündən də Daun sindromlu uşaqların qəbuluna başlanılıb. Hazırda 500-dən çox uşaq mərkəzdə qeydiyyatdadır. Uşaqlar həmin mərkəzdə bir-biriləri ilə, görüşə gələnlərlə ünsiyət qurur, müəllimlərdən dərs alır, müxtəlif üsullarla bacarıqlarını inkişaf etdirirlər.

Mərkəz Qayğı-Sağlam Nəsil Naminə İctimai Birliyinin nəzdində fəaliyyət göstərir. Mərkəzin direktoru Natella Həsənova deyir ki, tədris ikinövbəlidir. 5-10 yaşlı uşaqlar dərsə səhər, 10 yaşdan yuxarılar isə günorta növbəsində gəlirlər. "Elə uşaqlar var ki sadə davranış qaydalarını bilmirlər. Bunlar mərkəzdə öyrədilir. Onlara ömək, heykəltarlıq, rəsm, xalça toxuma otaqlarımız, idman və rəqs zallarımız var. Uşaqlara məktəbəqədər və məktəb fənləri üzrə hazırlıq dərsləri keçirilir", - deyir Natella Həsənova onu da bildirir ki, valideynlər də yaddan çıxırmı, onlar üçün də müntəzəm olaraq psixoloji seminarlar təşkil olunur.

Qeyd edək ki, daun sindromlu uşaqlarda anadangəlmə müəyyən xəstəliklər olur ki, bunların vaxtında aşkarlanması çox vacibdir. Çünki immun sistemləri zəif olan uşaqlar digər xəstəliklərə asanlıqla yoluxurlar. Mərkəzə qəbul olunan hər bir uşaq ilkin olaraq pediatri müayinəsinə cəlb edilir, daha sonra onların psixodiagnostikası aparılır.

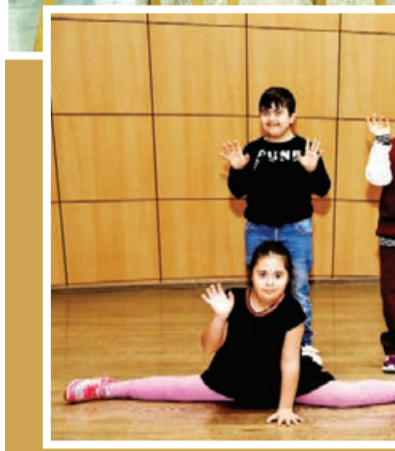
Pediatri Kəməli Süleymanovanın sözlərinə görə, uşaqlar ilk dəfə mərkəzə qəbul olunan müayinədən keçirilir, onların yoluxucu, yanaşı xəstəlikləri müəyyən edilir, dərman qəbul edib-ətməmələri öyrənilir. Toplanan məlumatlar əsasında hər bir uşağın anketi hazırlanır. "Təbii ki, müayinə yalnız ilk gün aparılır. Hər gün mərkəzə daxil olan kimi uşaqları müayinə edib, onlarda hər hansı infeksiya xəstəliyi, şübhəli əlamətin olub-olmamasını yoxlayırıq. Hansı simptom olduqda həmin uşaq dərhal izolyasiya edilir", - deyir pediatri. O əlavə edir ki, uşaqlarda hər hansı xəstəlik aşkarlanarsa, valideynə müxtəssis yanına aparması tövsiyə edilir, bununla yanaşı, həmin uşağın xəstəliyi daim nəzarətdə olur.

K.Süleymovna bildirir ki, mərkəz 5-10 yaşında müraciət edəndə onların eksəriyyətində ilk dəfə yanaşı xəstəliklər aşkarlanır. Valideynlər bəzən bu vaxta qədər bundan xəbərsiz olduqlarını deyirlər.

Pediatri onu da deyir ki, daun sindromlu uşaqlarda anadangəlmə müəyyən xəstəliklər də olur: "Ürək qüsurları bəzən təcili əməliyyata ehtiyac yaradır. Bundan başqa, hormonal, digər patologiyalar, mədəbağsırsa, eyni zamanda dərzi xəstəlikləri də müşahidə edilir. Bezi uşaqların immun sistemləri zəif olduğuna

görə xəstəliyə tez yoluxur və ağır keçirirlər".

Pediatri belə uşaqlarla işləməyin həm çətinliyindən, həm də özəlliyindən danışır. Deyir ki, müxtəssis

sislər xüsusi uşaqlarla işləyəcəklərini bilməli, əvvəlcədən buna hazır olmalıdırlar. Çünki onlar müxtəlif xarakterdə - aqressiv, sakit, qapalı, müəyyən pis vərdişləri olan uşaqlarla rastlaşa bilərlər. Hər biri ilə xüsusi davranmaq lazım gəlir. Onların hamısı gülməyi sevmir, bəzən özlərinə qapanırlar. Bununla belə müxtəssis onlarla da dil tapmağı bacarırlar. Bəzən onların vərdişlərini tərgitmələri üçün aylarla, illərlə vaxt lazım olur.

Mərkəzin müxtəssisləri bunun üçün xarici ölkələrdə müdərəcəli təcrübəni mənimsəyiblər, onlar Türkiyədə təkmilləşmə seminarlarında iştirak ediblər.

Daun sindromlu uşaqların hər birinə fərdi yanaşılır

Mərkəzdə kompüter, psixologiya, riyaziyyat, astronomiya, məktəbəqədər hazırlıq, biologiya və zoo-

logiya kabinetləri, valideyn otaqları, idman zalı və üzgüçülük hovuzu, kino və teatr zalları var. Burada heykəltarlıq, ömək, xalçaçılıq, ti-kiş, rəsm dəməkləri fəaliyyət göstərir. Mərkəzi gözdikcə müxtəlif otaqlarda müəyyən məşğuliyyətlərə başları qarışan uşaqları görürük.

İlk diqqətimizi çəkən psixoloq otağı olur. Psixoloq uşaqlara sakit səs tonu və səbirlə izahlarını verir. Mane olmamaq şərti ilə kənarında oturub uşaqların seansını izləyirik.

Sonra psixoloq Fərqanə Nağıyeva ilə söhbət edirik. O deyir ki, daun sindromlu uşaqların hər birinə fərdi yanaşmaq lazımdır. Çünki fərqli olduqları kimi, fərqli yanaşmanı da sevir. Onun sözlərinə görə, uşağın ilkin vəziyyəti valideynlərdən çox asılıdır: "Ailədə uşağa erkən müdaxilə, düzgün yanaşma olubsa, ana və atanın psixoloji durumu güclüdürsə, ilkin diaqnostikamızda bilinir. Bu, bizim işi-

mizi də yüngülləşdirir və uşağın səhhətinə, gələcəyinə yaxşı təsir edir. Uşaq ailənin güzgüsüdür. Ailə şəon əhval-ruhiyyədə olarsa, uşaq da elə olur".

Amma psixoloq bundan əlavə peşəkar yanaşma lazım olduğunu da bildirir. Çünki daun sindromlu uşaqların bəzilərinə davranış pozuntuları müşahidə edilir və bəzən oturma, dinləmə bacarıqları belə olmur, komandalara reaksiya vermirlər. Fərqanə Nağıyeva deyir ki, erkən müdaxilə görməyən uşaqlarla hansı yaşda olmalarına baxmayaraq, sıfırdan iş aparılır, amma bu, uşağın fiziki yaşına təsir edir, yaşdılarında geri qalır.

Mərkəzə müraciət edən valideynlərin və övladlarının psixodiagnostikası barədə də məlumat aldıq. F. Nağıyeva deyir ki, ilkin diaqnostikada əsasən analardan uşaqlar haqqında məlumat almağa çalışırlar. Çünki onların düşüncəvi mühitə

adaptasiya dövrü olur, sıxılırlar. Valideynlərin məlumatları əsasında ilkin diaqnoz qoyduğunu deyən psixoloq əlavə edir ki, sonra uşaqları dərzi müddətində müşahidə edir: "Beləliklə, uşağın psixi sağlamlıq vəziyyətini müəyyənləyirəm. Bəzi uşaqlar həm autizm xəstəsi olur, həm də daun sindromlu. Bundan sonra cədvəl qurulur və həftəlik seanslara başlanılır. İşlədikcə uşağın inkişafı diqqət yetiririk. Göz koordinasiyasına, diqqət dağıntılıqlığına, digər bacarıqlarına fikir veririk".

Psixoloji seanslar ancaq otaqda, masa arxasında keçirilmir. Mərkəzdə musiqi, qum terapiyası da var. Bundan başqa, sensor otağında uşaqların vestibulyar aparatının inkişafı, onların hiss və həyəcanlarını

idarə edə bilməsi, gərginliklərinin azalması üçün terapiyalar aparılır.

Daun sindromlu uşaqlarla iş çətin olsa da, müxtəssislərin də qeyd etdiyi kimi, onların olduğu mühitdən çox şey asılıdır. Zamanlarının çoxunu evdə keçirən uşaqlara xüsusi diqqət, qayğı vacibdir. Bu baxımdan mərkəzdə uşaqların valideynləri ilə də iş aparılır. Onlara uşaqların gün ərzində fəaliyyəti barədə məlumat verilir, evdəki davranışları sorğulanır və bu istiqamətdə müvafiq tövsiyələr verilir. Bundan başqa, valideynlərin psixoloji vəziyyətləri də nəzərə alınaraq onlar üçün daim müxtəlif mövzularda seminarlar təşkil olunur. Müxtəssislər tərəfindən valideynlərin suallarına cavablandırılır, onlara uşaqların davranışlarındakı yanlış məqamlar izah edilir və müvafiq tövsiyələr verilir.

Heydər Əliyev Fondu qayğısını əsirgəmir

Mərkəzdə uşaqların həvəsli rəsmli məşğul olduqlarını da gördük. Al-olvan rənglərlə işləyən balaca dostlarımızdan birinə yaxınlaşırıq. Adı Fatimədir, 12 yaş var, rəsm çəkməyi xoşlayır, amma sonra qoluna işarə edərək iynə vurmağı xoşladığını da göstərir. Hər şeyi sevdiyini deyən Fatimənin fikirlərində nələrin olduğunu, xəyallar aləmində nələri canlandırdığını bilməsək də, üzdəki o təbəssümü, mehribanlılığı ilə insana ən gözəl hissi, müsbət enerjini ötürür.

Əl yelləyən, gözələrinin içi gülən Səidə yaxınlaşırıq. Əl toqquşdurur və gülür, sonra suallarına cavablandırır. 14 yaş var. Gələcəkdə kim olmaq istədiyini soruşanda isə hərbi salam verir və deyir ki, əsgər olmaq istəyir.

Daha sonra tikmə otağında bizi gören kimi ünsiyətə can atan Rüyqəyaya yaxınlaşırıq. Onun 12 yaş var və gələcəkdə həkim olmaq istəyir. Rüyqəyaya deyir ki, mərkəzdə uşaqlarla birlikdə olmaq xoşuna gəlir.

Mərkəz yaradıldığı gündən Heydər Əliyev Fondu tərəfindən daim diqqət və qayğı ilə əhatə olunub. Bunu mərkəzin kollektivi və valideynlər xüsusi razılıqla bildirirlər. Qeyd edirlər ki, Birinci-vitse prezident Mehriban Əliyeva xüsusi qayğıya ehtiyacı olan, o cümlədən daun sindromlu uşaqlara böyük diqqət göstərir, dəstəyini əsirgəmir. Fond tərəfindən təşkil olunan bütün tədbirlərə mərkəzin uşaqları da dəvət olunurlar. Şən xarakterləri ilə qatıldıkları ortama xoş aura yaradan uşaqlarımız, həmçinin bayram şənliklərinin programında iştirakçı kimi çıxış edib, öz bacarıqlarını nümayiş etdirirlər.

Daun sindromlu uşaqlar hər kəsdən bir az daha artıq sevgi, diqqət istəyirlər. Onların hər birinin arzusu, istəyi, sonsuz xəyalları var. Ən əsası kiçik qəlblərinə yerləşməyəcək qədər hədsiz sevgiləri aşılıb, daşır. Və bu sevgilərini hər kəsə paylaşmaq, göstərdikləri xoş münasibətin qarşılığını isə susaraq umurlar. Onların bu istəklərini göz-
lörindən oxumamaq mümkün deyil. Bu uşaqlar ən xoşbəxt insanları xatırladırlar.

Necə deyirlər, bu dünyadakı ən xoşbəxt insan sevməyi biləndir. Görünür, onlar ürəklərindəki həlim və isti duyğuları ətraflarına saçmağı hamıdan yaxşı bacarırlar. Biz də onlardan sevgimizi əsirgəməyək.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
İlham BABAYEV (foto),
"Azərbaycan"